

ga ne dovoljujejo. Za dober razvitek društva bi morala ena odborova oseba toliko časa porabiti za društveno delovanje, kakor občinski tajnik velike županije. Kdor čuti za to potrebno moč in sposobnost, naj se zgleda; sprejmemo ga z odprtimi rokami in damo mu na izbero vsa častna mesta. Društveni predsednik bo prvi zanj agitiral. Potrebno je pa še eno: **Dosedanji malomarni člani društva se morajo vsaj toliko poboljšati, da bodo redno plačevali letnino in prihajali k letnim občinim zborom.** Če to store, jim društvo ne bo tako neznano kakor do sedaj. Omeniti mi je še eno. Sedanje Deželno učiteljsko društvo zastopa skupne interese slovenskega in laškega učiteljstva in ni prav nič na poti ustanovitvi deželne zveze goriških učiteljskih društev. Naši laški tovariši že imajo tako zvezo; ustanoviti bi se morala tudi pri nas, a sama se ne more ustanoviti. Kar imamo boljših moči med nami, te se pehaajo za postranskimi zaslužki, ker od stanovskih dohodkov ne morejo z družino dostojno živeti. Od nas starejših, ki se že bližamo koncu službene dobe, se zopet ne more tirjati, da bi zadostili s svojim delom vsem potrebam. **Treba je, da se tovariši in tovarišice srednje dobe dvignejo in gredo na stanovsko delo!**

V Solkanu, 26. oktobra 1913.

Fr. Bajt.

Viharno zborovanje čeških učiteljev.

Praga, 26. oktobra 1913.

Češki učitelji so priredili danes v Pragi veliko zborovanje, na katerem so manifestirali za izboljšanje učiteljskih plač. Na zborovanju je prišlo do jako mučnih prizorov. Učitelj Bima je v svojem govoru ostro napadal navzoče poslance in jim očital, da znajo pač skrbeti za sebe, dočim so na učiteljsvo popolnoma pozabili. Zborovalci so govorniku demonstrativno pritrjevali in mu viharno ploskali. Socialistični poslanec Kľofač in pa narodno-socialna poslanca Kľofač in dr. Baxa so protestirali proti očitnemu govorniku in označili govornikove insinacije za nesramno laž. V znak protesta so zapustili zborovanje, a zborovalci so vpili za njimi: »Hamba!« Koncem shoda je bila sprejeta resolucija, v kateri se zahteva takojšnja ureditev izboljšanja učiteljskih plač, sicer bodo učitelji primorani, da posežejo po najenergičnejših sredstvih, če bi se pereče vprašanje še nadalje zavlačevalo.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.

II. Državni posvetovalni odsek.

Referent tov. Jos. Smrtka omenja v uvodu svojega referata iniciativo za gojenje skupnih stikov z nemškimi tovariši, ki so jo češki učitelji že pred leti dali, pa se ji tedaj Nemci še niso pridružili. Če prihajajo sedaj sami s predlogom na ustanovitve skupnega izvrševalnega organa, tedaj je to dokaz, da smo si pri njih dobili respekt in da je to naš uspeh. Na to označi temeljne principe svojega predloga za poslovnik državnega posvetovalnega odbora. Po daljši debati se sprejmejo predlogi referenta s tem besedilom:

Poslovnik »Državnega posvetovalnega odbora svobodomiselnih učiteljskih Zvez vseh narodnosti v Avstriji.«

1. Namen »Državnega posvetovalnega odbora svobodomiselnih učiteljskih Zvez vseh narodnosti v Avstriji« je, posvetovati se o šolskih in učiteljskih vprašanjih, v kolikor spadajo v okvir državnih zakonodaj in v vprašanjih, v katerih bi bil umesten skupen nastop tudi v posameznih deželah, in izvajati sprejete predloge.

2. V »Državnem posvetovalnem odboru« je Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji zastopana s 13 člani, Deutsch-österreichischer Lehrerbund ravnotako s 13 člani, italijanska in rumunska Zveza imata vsaka po enega člana. Razen tega so člani »Državnega posvetovalnega odbora« predsedniki Zveze slovanskega učiteljstva in Lehrerbunda, njihovi tajniki in zapisnikarji. — Predsedniki, tajniki in zapisnikarji se glasovanja ne udeležijo. Zastopniki Zveze slovanskega učiteljstva se na posamezne deželne organizacije razdele tako, da pride na 3000 članov en član odbora in tako, da bi bila vsaka narodnost zastopana vsaj z enim članom. Razdelitev števila zastopnikov za posamezne narodnosti določuje odbor Zveze. Imenovanje teh zastopnikov se prepušča od slučaja do slučaja deželnim organizacijam, katerih se tiče. Deželne organizacije morejo pošiljati k sejam tudi več članov, ki bodo pa vsi imeli le posvetovalno pravico.

3. »Državni posvetovalni odbor« se snide najmanj enkrat na leto. Na sejah predsedujejo vrste se predsednik Zveze slovanskega učiteljstva in predsednik Deutschösterreich. Lehrerbunda ali pa njihovi namestniki, in sicer tako, da eni seji predsedujejo predsednik Zveze, drugi predsednik Lehrerbunda, kar pa ne izključuje, da bi predsedujoči predsednik ne mogel tudi na seji izročiti svojega urada drugemu predsedniku. Če ima referat o vprašanju, ki je na programu, naj se sploh tako zgodi.

4. Vsak udeleženec more pri debati se posluževati svojega materinskega jezika in ima pravico, da se mu govori, predneseni v drugem jeziku, pretolmačijo na jezik, katerega razume. V vsaki seji vodita zapisnik dva zapisnikarja: eden v tem slovanskem jeziku, ki je točasno poslovni jezik Zveze, drugi v nemškem jeziku. Predlogi, v katerih se glasuje, se podajajo pismeno in se prilagajo v originalu k protokolu. Če se vkljub temu pojavijo difference v tekstu pri končnem zapisniku, tedaj velja za avtentično besedilo vpis ali stilizacija predloga, sestavljena v tem iz navedenih jezikov, v katerem je bil predlog od predlagatelja pred glasovanjem formuliran.

5. Za sprejete se smatrajo predlogi, za katere je glasovalo najmanj dve tretjini prisotnih članov, ki imajo glasovalno pravico. Deželna društva, ki se seje ne udeležijo, morejo svojo glasovalno pravico prenesti na kakšnega drugega člana iz druge zastopane organizacije. Neoporečnost sklepov za vse organizacije nastane šele, če ni tekom 8 dni nobena deželna organizacija ugovarjala. Sklepi, soglasno storjeni, morejo biti v imenu vseh organizacij publicirani in izvedeni tudi brez zavlačevanja, če bi iz zavlačevanja grozila kakšna nesreča ali škoda, če vsi člani odbora prevzamejo za nje osebno odgovornost napram svojim organizacijam.

Uradujoči predsednik skrbi za izvedbo sprejetih sklepov, če odbor kaj drugega ne določi.

6. »Državni posvetovalni odbor« sklicujeta po medsebojnem sporazumu predsednik Zveze in predsednik Lehrerbunda.

7. Kritje potovalnih izdatkov, prehrane in prenošišče je interna zadeva državnih zvez. Ostale izdatke krijeta v enaki višini Zveza in Lehrerbund.

(Dalje.)

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic je razposlala 24. dne oktobra na vsa okrajna učiteljska društva okrožnice s pozivom, da skličejo takoj zborovanja, oziroma odbore seje, v katerih naj razpravljajo o načinu razdelitve draginjske doklade 1914. Tozadevna poročila in nasvete morajo poslati do 31. oktobra Zvezinemu predsedniku v Ormož, ker dne 1. novembra ob pol 9. uri zjutraj ima Zveza v celjski okoliški šoli, a dne 3. novembra Lehrerbund v Gradcu odbore seje. Pozivi na društva so bili poslani tudi našim dnevnikom, ker bi prišli v »Tovarišu« prepozno.

Vodstvo.

Učiteljsko društvo za brežiški in severniški okraj zboruje dne 16. (ne 9.) novembra t. l. ob pol 11. uri dopoldne v Rajhenburgu po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Zborovalna poročila. 4. Predavanje. 5. Slučajnosti. Pobrila se bo tudi še udnina za Slov. Šolsko Matico. Pričakuje mo obilne udeležbe.

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okoliško zboruje v četrtek dne 6. novembra 1913 točno ob 10. uri. Spored: 1. Dopisi. 2. Poročila, in sicer a) o »Zavezini skupščini«, b) o stanju regulacije učiteljskih plač, c) o plačevanju društvene članarine. 3. Eventualno predavanje o lepopišju v ljudski šoli. 4. Slučajnosti. Tovarišice in tovariši! Dolgo nismo bili skupaj! Dolgo si nismo podal rok ter zrl si v oči! Čut tovarštva pogreša odduška ter želi svidenja. Pridite v obilnem, ako mogoče, v polnem številu!

Odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v soboto, dne 18. t. m., ob polu 10. uri v šoli na Zidanem mostu. Oziraje se na to, da je bil ta dan za udeležence pouka prost in da je bilo res krasno jesensko vreme, bi bilo pričakovati pač še številnejše udeležbe. — Ob določenih uri otvorili tovariši predsednik zborovanje ter pozdravi navzoče nekako tako-le: »Še nobenkrat nisem otvoril našega zborovanja s tako povzdignjenim duhom in vseleja srca, kakor storim to danes. Znano vam je, da je naša večletna borba za izboljšanje našega gmočnega položaja končala z vidnim uspehom. Je to prvi žarek veselja v naša obupajoča srca. Po 22urni seji dež. zbora se je enoglasno odobrila vsota 1.200.000 K v izboljšanje učiteljskih plač. — Dragi! Komu se pač imamo poleg poslancev za ta uspeh najbolj zahvaliti? Zmajali bodete

z glavo, a vendar je tako, da pred vsem sami sebi, t. j. učiteljski organizaciji. Zakaj vendar omenjam vse to? Verujte mi, da predvsem zato, da po tem vidnem uspehu naših prizadevanj ne prenehamo v boju za svoje pravice. Nobenega učitelja, nobene učiteljice ne smatramo nam vrednega tovariša ali tovarišice, ki ni z nami, ki se ogiblje naših sestankov, ki stoji ob strani, kadar se drugi bojujemo, ki le čaka, da se okoristi s trudom drugih. Takim naše zaničevanje, naše preziranje! Hamba! — Točke dnevnega reda so se prerezale in rešile. Posebno zahvalo in obče priznanje je žela hospitacija v II. razredu, kjer je tov. Meško navzočemu učiteljsstvu pokazal, kako je postopati pri »pripravi na spise«. — Posebno zanimiv je bil drugi del naz. nauka, kjer so otroci dovršeno odgovarjali, ali vendar tako, da se je takoj videlo, da se jih ni niti najmanj pripravljalo na obravnavajočo sliko. — Tudi tokrat nam je tovariš Zupančič postregel s točnimi podatki o zborovanju Zaveze. Hvaležni so mu zato posebno oni, ki jim ni bila dana prilika prisostvovati Zavezinemu zborovanju. Hvala mu! — Zaradi ogromne nadprodukcije ženskih učnih oseb se sklene naprositi Zvezo, naj podvzame korake, da se ženska učiteljica vsaj začasno zapro, kakor se je že to zgodilo drugod. Po dvehurnem zborovanju zaključijo tovariši predsednik dobro uspešno zborovanje z željo, da se zopet vsi zdravi in veseli snidemo na prihodnjem zborovanju, ki bo meseca prosinca.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj zboruje dne 6. novembra t. l. v Stanjelu ob 10. dopoldne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu referat tov. Volkova: »Psychose otroka«. Tovariše in tovarišice ter prijatelje šole najljubneje vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Prvi redni občni zbor »Socialne Matice« v Gorici se je vršil v nedeljo, dne 26. oktobra. Poročila so pokazala, da je bilo prvo leto zelo plodono za »Socialno Matico«. Soglasno se je izvolil sledeči odbor: Predsednik: dr. Bogumil Vošnjak, Gorica; podpredsednik: dr. Fran Ilešič, Ljubljana; I. tajnik: Vladimir Knaflič, Gorica; II. tajnik: Karel Cigoj, Gorica; blagajnik: prof. A. Sovré, Gorica; knjižničar: prof. dr. K. Ozvald, Gorica; odborniki: dr. Vekoslav Kisovec, Trst; F. pl. Kleinmayr, Trst; Andrej Čok, Trst; prof. I. Berce, Ljubljana; prof. dr. D. Lončar, Idrija; E. Gangl, Idrija; prof. dr. Ljudevit Pivko, Maribor; dr. Ernest Kalan, Celje.

Zvonček objavlja v svoji 11. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Davorin: Jesenski stih. 2. Vera Levstikova: Gluhonemi Tonček. 3. Jan Reginov: Neznana bol. Pesem. 4. Fran Košir: O groblji pri Studenicih. (S podobo.) 5. Češarek: Prvo pismo. 6. Labod. Podoba. 7. Jost Stare: Domače življenje in vojaštvo starih Slovanov. 8. Mladinopolj: Janezovo posestvo. (S podobo.) 9. Davorinov: Zgodba o beraču Damjanu. 10. Pobožnost. Podoba. 11. Ivo Trošt: Konec pravde. 12. Jan Reginov: Ciganska. Pesem. 13. Ulica v Plovdivu. Podoba. 14. Pouk in zabava: Demant. — Rešitev in rešilci. — Obletnica prve železnice. — Spal 77 dni. — Mačke. — Milijarda. — Z vlaka je padla petletna deklica. — 100 let stara žena. — Mraz v zračnih višinah. — Kako daleč gre lastovica prezimovat. — Najdaljši dnevi v Evropi. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Dr. Ljudevit Pivko, Telovadne igre, II. del. V prihodnjih dneh izide knjiga, ki jo je učiteljsvo že težko pričakovalo. Prvi del »Telovadnih iger«, ki obsega veččinoma tekalne igre, se je na naših šolskih igriščih že udomačil. Drugi del obsega lučalne igre z žogo in vaje v žoganju. Vaje so obdelane sistematično in tudi igre so razvrščene od najlažjih začetkov do večjih kombinacij v preglednem sistematičnem redu, kakršnega ne dobi učitelj v nobeni tujejezični zbirki. — Mariborski Sokol nam naznanja, da razpošlje knjigo na ogled samo onim šolskim vodstvom in naročnikom, ki so poravnali znesek za prvi del. Knjiga se naročuje pri Mariborskem Sokolu, Maribor, Narodni dom, in stane vezana K 1.10, nevezana 80 vin., elegantno v platno vezana z napisom pa K 1.40.

Pavel Poljanec, Kratka zgodovina slovenskega naroda se je istotako udomačila v šolskih knjižnicah, in v mnogih šolah jo rabijo kot pomožno učno knjigo. Ker bo kmalu potreba prirediti tretjo izdajo, prosimo, da izreče učiteljsvo svoje želje in nasvete. Mariborski Sokol želi z njo ustreči zlasti šolam in zaradi tega izide tretja izdaja po jako nizki ceni in skrbno popravljena.

Politiški pregled.

* Dr. Kramar za češko - nemško spravo. V Plzinju je imel dr. Kramar shod, na katerem je razpravljal o češko-nemški spravi in ostro napadal češke radikalce, češ, da preprečujejo s svojo takotiko pravični in mirni razvoj političkega položaja. On kot demokrat mora obsojati vsak oktroa in posledica tega je, da smatra za svojo dolžnost, da sede z Nemci k skupni mizi in deluje trezno za pravično rešitev sprave med obema narodoma.

* Važna razsodba državnega sodišča. Dne 18. t. m. je izdalo državno sodišče važno razsodbo v jezikovnih zadevah. Stvar je ta-le: V občini Pliberk na Koroškem, ki je po večini slovenska, so bili za volitev nabiti samo nemški volilni predpisi itd. Občinarji slovenske narodnosti so se zaradi tega pritožili na deželno vladu, a ta je njih pritožbo odbila. Koroški rodoljubi pa so se pritožili še dalje na državno sodišče, ki je sedaj razsodilo, da imajo slovenski občinarji prav. Temeljni državni zakon zagotavlja namreč vsem državljanom v jezikovnem oziru enakopravnost, t. j. vsi v državi govoreči se jeziki so si popolnoma enakovrni. V občini Pliberk je po ljudskem številu toliko in toliko Slovencev in ti imajo pravico zahtevati, da se volitve razpišejo tudi v njih domačem jeziku. S tega vzroka je državno sodišče odločilo deželne vlade razveljavilo in razsodilo, da trdijo prav slovenski Pliberčani, ne pa deželna vlada.

* 30 novih kavalerijskih oddelkov strojnih pušk. »Zeit« poroča, da se letos ustanove 6 novih kavalerijskih oddelkov strojnih pušk, 24 jih pa ustanove leta 1914.

* Nova šarža pri vojaki. Od 15. novembra t. l. dobimo pri nas novo šaržo, namreč takozvane štabne podčastnike. To šaržo dobijo sedanji naredniki, ki služijo od 6 do 12 let pri armadi in se posebnost odlikujejo po svojih zmožnostih in po svojih študijah. — Takih štabnih podčastnikov seveda ne bo dosti, a kogar bo sreča doletela, ta bo užival lepe ugodnosti, posebno za poznejšo civilno službo.

Kranjske vesti.

—r— Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici dne 15. oktobra. Predsednik poroča o važnejših kurentnim potem rešenih zadevah, kakor tudi o nastavitvi časovnih in pomožnih učnih oseb. — Za pomaknitev v višji plačilni razred se priporočajo: Zavrl Valentin, Begunje; Zupančič Janko, Rateče; Eisenhart Gizela, Belapeč; Markovšek Edvard, Ljubno. Starostne doklade se priznajo Pleničarju J., Kropa, I. starostna; učitelju Jakliču Fran., Radovljica, tudi prva in učiteljici Ani Zevnikovi, Gorje, četrta starostna doklada. Sestavijo se kompetentne tabele za nadučiteljski mesti v Mošnjah in Jesenicah, kakor tudi za definitivno učno mesto v Radovljici. Pritrdi se prošnji krajnega šolskega sveta na Dovjem zaradi počitnic. — Ugodno se rešijo doše prošnje za denarne podpore. — Pritrdi se korakom, ki jih je storil predsednik glede razširjenja šol na Dovju v trirazrednico in v Gorjah v štirirazrednico. — Odobri se več inspekcijskih poročil. Nekaj disciplinarnih zadev se v smislu poizvedb reši. Odobri se proračun okrajne šolske knjižnice. Sprejme se z večino glasov predlog, da se vbočijo »Učiteljski Tovariš« ne naroča več za okrajno učiteljsko knjižnico. — Čudno, da se nekateri ljudje tako boje poštenih listov.

—r— Slovenska šola v Kočevju. Dne 14. t. m. se je vršilo pred okrajnim glavarstvom v Kočevju zaslišanje onih staršev, ki so podpisali prošnjo za ustanovitev slovenske šole v Kočevju. Zaslišanje je vodil vodja okrajnega glavarstva nadkomisar Merk sam. Udeležene slovenske starše so zastopali dr. Ravnihar, državni poslanec, dr. Klepec, odv. kandidat, in Ante Beg, potovalni učitelj C. M. družbe. Izmed 45 podpisanih staršev se jih je zglašilo 17, od katerih le eden ni vztrajal pri svojem podpisu. Ostali, ki se niso zglašili, pa so večinoma rudarji v premogokopu, ki so jih groznje od strani oskrbnika Stokla in njegovih pomagačev in pa postopanje obč. redarja pri dostavljanju vabil pripravili do tega, da se niso udeležili zasliševanja. Kako se je pri dostavljanju vabil za zaslišanje postopalo, je naravnost neverjetno. Policaj, ki je vabila raznašal, je kar na lastno pest napisal, da stranka ne želi slovenske šole, ampak nemško, in je vabilo vrnil glavarstvu, starše pa je preslepil, da če se podpiše na vabilo, k zaslišanju ni treba priti, ker je že vse opravljeno. Na drugi strani pa je oskrbnik rudokopa Stokl oskrbel, da so bili slovenski starši zadostno ostrašeni, da k za-